

Huw Irranca-Davies AC
Cadeirydd y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd

xx Medi 2016

Y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau
Equality, Local Government and Communities Committee
ELGC(5)-04-16 Papur 3 / Paper 3

Annwyl Huw,

Craffu ar Fil Cymru Llywodraeth y DU

Diolch i chi am eich llythyr dyddiedig 18 Gorffennaf 2016 yn gwahodd y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau i fynegi barn am Fil Cymru. Trafododd y Pwyllgor y Bil, yn enwedig effaith y cymalau cadw ar ei gylch gorchwyl, yn ei gyfarfod ar 15 Medi 2016, a chytunwyd y dylwn ysgrifennu atoch i roi gwybod beth oedd barn y Pwyllgor.

Cyffredinol

Fel y Pwyllgor a'n rhagflaenodd (Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol y Pedwerydd Cynulliad), rydym yn cefnogi'r egwyddor o symud at fodel cadw pwerau. Fodd bynnag, rydym yn pryderu nad yw dull Llywodraeth y DU o weithredu, o ran y profion cymhwysedd yn ogystal â'r profion newydd a gyflwynwyd, a nifer a chwmpas y cymalau cadw, yn gwneud braidd ddim i fynd i'r afael â'r cymhlethdodau sy'n gysylltiedig â'r model presennol nac i wella setliad cyffredinol Cymru.

Hwn fydd y pedwerydd tro y bydd y Senedd wedi deddfu i wneud newidiadau sylweddol yn setliad datganoli Cymru mewn llai nag ugain mlynedd. Yr oeddem wedi disgwyl y byddai'r newidiadau cyfansoddiadol y darperir ar eu cyfer yn y Bil yn sicrhau setliad parhaol a chadarn i Gymru. Fodd bynnag, os caiff y Bil ei basio ar ei ffurf bresennol, rydym yn pryderu na chaiff setliad o'r fath ei wireddu ac y bydd angen rhagor o ddeddfwriaeth ar y mater hwn cyn bo hir.

Cymalau Cadw

Rydym yn cydnabod mai un o'r beirniadaethau mwyaf o'r Bil Cymru drafft oedd nifer y cymalau cadw a'r ffaith nad oedd sail resymegol glir ar gyfer cynnwys y cymalau hynny. Fel y cyfryw, rydym yn siomedig bod y cymalau cadw yn y Bil sy'n berthnasol i gylch gwaith y Pwyllgor heb newid

braidd ddim ar ôl craffu ar y Bil drafft. Fel ein rhagflaenydd, rydym yn pryderu y gallai'r cymalau cadw hyn leihau cymhwysedd y Cynulliad mewn rhai achosion, ac atal y Cynulliad rhag deddfu'n ddilyffethair yn y meysydd y gall eisoes ddeddfu ynddynt. Mae'n gwbl annerbyniol y gallai'r Cynulliad fod mewn sefyllfa, o dan y setliad newydd, lle na all basio Deddf y gellid bod wedi'i phasio o dan y model rhoi pwerau, na diwygio Deddf o'r fath.

Gan droi at y materion penodol a gedwir yn ôl, mae gennym bryderon difrifol am effaith mater cadw 37 (*atal, canfod ac ymchwilio i droseddau*) ar allu'r Cynulliad yn y dyfodol i ddeddfu mewn meysydd polisi allweddol, megis atal trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol. Pan gyflwynwyd y Bil Trais ar Sail Rhywedd, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (a wnaed yn ddeddf ac a ailenwyd maes o law yn Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 (y Ddeddf)) i'r Cynulliad, bu llawer o sôn bod Cymru yn arwain y ffordd yn y DU yn y maes hwn. Mae'n resyn o'r mwyaf felly ei bod yn debygol y bydd deddfwriaeth o'r fath y tu allan i gymhwysedd o dan y setliad newydd. Efallai y gwyddoch fod y Pwyllgor yn cynnal gwaith craffu ar ôl deddfu ar y Ddeddf ar hyn o bryd. Pe byddai'r Pwyllgor yn awyddus i argymhell newidiadau deddfwriaethol i Lywodraeth Cymru, byddai'n rhaid iddo ystyried unrhyw newidiadau y bydd Bil Cymru wedi'u gwneud i gymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad.

At hynny, rydym yn pryderu am effaith mater cadw 37 ar swyddogaethau llywodraeth leol, ac yn nodi y gallai hyn effeithio ar allu'r Cynulliad i roi i awdurdodau lleol ddyletswyddau a phwerau ymchwilio newydd i droseddau rheoleiddio. I raddau tebyg, rydym yn pryderu y gallai mater cadw 41 (*ymddygiad gwrthgymdeithasol*) atal y Cynulliad rhag grymuso awdurdodau i fynd i'r afael ag ymddygiad gwrthgymdeithasol, er enghraifft yng nghyd-destun tai.

Mae mwyafrif y Pwyllgor o'r farn y dylai'r Bil ddarparu ar gyfer datganoli plismona i'r Cynulliad er mwyn gwneud y sefyllfa yng Nghymru yn debyg i'r gweinyddiaethau datganoledig eraill, sydd wedi cael pwerau dros blismona ers tro. Nodwn benderfyniad diweddar Llywodraeth y DU i uno rôl y Comisiynydd Heddlu a Throseddau ym Manceinion gyda rôl y maer sydd newydd ei ethol yn yr ardal honno. Drwy wneud hyn, byddai gan y Maer hwnnw bwerau ymhell y tu hwnt i'r hyn sydd gan Gymru yn y maes polisi hwn. Felly, mae'n fwy o syndod byth bod Llywodraeth y DU o'r farn bod angen cadw'r pwerau dros blismona yn ôl yn achos Cymru.

Roedd y Bil drafft blaenorol yn cynnwys yr hyn a oedd ar y pryd yn fater cadw 171 (*diogelwch tân*), a oedd yn cynnwys eithriad ar gyfer "provision of automatic fire suppression systems in newly constructed and newly converted residential premises". Mae'r mater cadw hwn a'r eithriad wedi'u dileu ym Mil Cymru. Er bod hyn yn gam cadarnhaol i bob golwg, mae'n aneglur a fyddai chwistrellwyr tân domestig yn dod o fewn mater cadw 186 (rheoliadau adeiladu). Fe wyddoch fod y Cynulliad eisoes wedi pasio deddfwriaeth yn y maes hwn (Mesur Diogelwch Tân Domestig (Cymru) 2011). Dyma enghraifft arall o gam posibl yn ôl, a byddem yn gwrthwynebu hyn.

Rydym yn pryderu y byddai mater cadw 206 (*cyfle cyfartal, gan gynnwys pwnc Deddf Cydraddoldeb 2006 a Deddf Cydraddoldeb 2010*), fel y'i drafftwyd, yn lleihau cymhwysedd y Cynulliad, ac mae hynny'n peri siom inni. Rydym o'r farn y gallai'r mater cadw hwn amharu ar allu'r Cynulliad i ddeddfu yn y maes hwn yn y dyfodol mewn unrhyw ffordd ystyrlon.

Croesawn y cynnydd yng nghymhwysedd y Cynulliad ar gyfer etholiadau llywodraeth leol o dan y setliad arfaethedig newydd (a nodwn y darparwyd ar gyfer y cynnydd hwn yn y Bil drafft hefyd). Byddai hyn yn galluogi'r Cynulliad i ddeddfu ar gyfer bron pob agwedd ar etholiadau llywodraeth leol, gan gynnwys y sawl a gaiff bleidleisio. Mae hefyd yn chwalu unrhyw amheuaeth ynghylch gallu'r Cynulliad i ddeddfu ar gyfer y system bleidleisio, pe bai'n dymuno, sydd unwaith eto, i'w groesawu.

Profion cymhwysedd

Rydym yn cydnabod bod rhai consesiynau wedi'u gwneud o ran y cyfyngiadau ar addasu cyfraith breifat, cyfraith trosedd, ac ar addasu swyddogaethau awdurdodau a gedwir yn ôl a swyddogaethau Gweinidog y Goron. Er bod hyn yn gam i'r cyfeiriad cywir, nid yw'n datrys y broblem allweddol y bydd gosod y rhain, a phrofion eraill ar gymhwysedd, yn gwneud braidd ddim i wella eglurder nac i fynd i'r afael â chymhlethdod y trefniadau presennol.

Gobeithiaf y bydd yr uchod o ddefnydd wrth ichi baratoi eich adroddiad.

Cofion cynnes

John Griffiths AC / AM
Cadeirydd / Chair

